

PSIHOLOGIJA STILOVA RODITELJSTVA

Petričević, Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Split / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:988866>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-04-01**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

PSIHOLOGIJA STILOVA RODITELJSTVA

MARIJA PETRIČEVIĆ

Split, 2023.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA PEDAGOGIJU

PSIHOLOGIJA STILOVA RODITELJSTVA

Studentica:

Marija Petričević

Mentor:

prof. dr. sc. Goran Kardum

Split, rujan 2023.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	1
2. PSIHOLOGIJA RODITELJSTVA.....	3
2.1. Čimbenici koji utječu na roditeljstvo.....	4
3. STILOVI RODITELJSTVA.....	7
3.1. Autoritativni stil roditeljstva.....	9
3.2. Permisivni stil roditeljstva.....	9
3.3. Autoritarni stil roditeljstva.....	10
3.4. Indiferentni stil roditeljstva.....	10
4. ALTERNATIVNI STILOVI RODITELJSTVA.....	11
4.1. Prezaštitnički stil roditeljstva.....	11
4.2. Helikopter roditeljstvo.....	11
4.3. Svjetionik roditeljstvo.....	12
4.4. Stilovi roditeljstva u konfliktu.....	12
5. UTJECAJ STILOVA RODITELJSTVA NA RAZVOJ DJECE.....	13
5.1. Utjecaj stilova roditeljstva na emocionalni razvoj djece.....	14
5.2. Utjecaj stilova roditeljstva na socijalni razvoj djece.....	15
5.3. Utjecaj stilova roditeljstva na razvoj ličnosti djece.....	15
6. DIMENZIJE RODITELJSTVA.....	17
6.1 Odgoj i ciljevi odgoja.....	17
6.2. Optimalan obiteljski kontekst.....	18
7. ZAKLJUČAK.....	19
8. LITERATURA.....	20
9. SAŽETAK.....	24
10. ABSTRACT.....	26

1. UVOD

Pojam roditeljstvo predstavlja ulogu koja u isto vrijeme može biti predivna, ali i jako izazovna, zahtjevna i odgovorna. U prošlosti je primarni cilj roditeljstva bio naučiti djecu da budu disciplinirana te da se pokoravaju autoritetu. U novije vrijeme dolazi do preokreta u vidu novih ciljeva odgoja, koji se temelje na pružanju podrške, senzibilitetu dječjim potrebama, postavljanju granica te emocionalnoj toplini u odnosu roditelj-dijete (Ćavar, Radić, 2021).

Uloga roditeljstva obuhvaća prihvaćanje i preuzimanje same uloge, rekonstrukciju osobnih vrijednosti, ciljeva, donošenje odluka za svoju djecu, a nagrada za uložene materijalne i emocionalne napore je doživljaj uspješnog djetetovog razvoja (Čudina-Obradović, Obradović, 2006). Iako je dječji razvoj uvjetovan biološkim predispozicijama, okolinski uvjeti imaju značajan utjecaj na smjer razvoja. Prema Berk (2015) područja razvoja djeteta dijele se na kognitivni razvoj, koji obuhvaća promjene u vidu intelektualnih sposobnosti, kreativnosti, rješavanja problema i slično. Tjelesni razvoj uključuje promjene na temelju izgleda i proporciji tijela, dok emocionalni i socijalni razvoj obuhvaća stjecanje interpersonalnih vještina, moralnih i društveno prihvatljivih ponašanja.

S obzirom da je obitelj prvi kontekst koje dijete upoznaje i u kojem se razvija, utjecaj obitelji i roditeljskog ponašanja na dijete u većini slučajeva je snažan i doživotan. Obitelj je okruženje u kojem se usvajaju vrijednosti i razne vještine. Također, obitelji može biti poticajno okruženje za optimalan dječji razvoj, ali isto tako može imati razarajući utjecaj (Wagner Jakab, 2008).

Uzevši u obzir da djetetovo prihvaćanje roditeljskih postupaka ovisi o stilovima roditeljstva, prema Čudina-Obradović i Obradović (2003) odabir stila od ključne je važnosti za uspješno roditeljstvo. Također, autori navode kako je dobro roditeljstvo usmjereno na optimalan razvoj emocionalnih, kognitivnih i socijalnih kompetencija. Neovisno o stilu roditeljstva koji roditelji prakticiraju, isti odgojni ciljevi se postižu senzibilnom, toplom te poticajnom brigom za dijete- s primarnim ciljem ostvarivanja djetetove sigurnosti.

Prema društvenim kriterijima odraslost ne znači nužno da osoba posjeduje sve vrijednosti nužne za preuzimanje uloge roditelja, poput empatije, odgovornosti te nesebičnosti (Pernar, 2010). „Mit o tome da je sama ljubav dovoljna garancija za dobro roditeljstvo nije točan jer uz ljubav prema djeci treba postojati i znanje, povjerenje, uvažavanje, kooperativnost i samokontrola da bi roditeljska izvedba bila dovoljno dobra“ (Pernar, 2010:258).

Kako bi se prikazale značajke optimalnog roditeljstva, naglasak ovog rada je istraživanje vrsta motivacije koje stoje iza odluke za roditeljstvo, raznim čimbenicima koji utječu na razvoj stilova roditeljstva te utjecaj različitih odgojnih stilova na domene dječjeg razvoja. U nastavku će se prikazati i dimenzije roditeljstva- zahtjevnost i toplina na temelju kojih se raščlanjuju različiti odgojni stilovi, ciljevi odgoja kao i optimalan kontekst obitelji za pozitivan razvoj djece.

2. PSIHOLOGIJA RODITELJSTVA

Kako bismo razumjeli psihologiju roditeljstva potrebno je sažeti sve aspekte koji se vežu uz taj pojam. Prema Čudina-Obradović i Obradović (2006) širok pojam roditeljstva možemo promatrati kao skup pojava podijeljenih u četiri kategorije:

- doživljaj roditeljstva- koji obuhvaća donošenje odluka za djecu, promjenu osobnih vrijednosti i ciljeva te ulaganje novca i napora koji utječu na percepciju osobne vrijednosti
- roditeljska briga- uz koju se veže rađanje djece, briga te podrška u njihovom razvoju
- roditeljski postupci- odnosno skup aktivnosti kojima roditelj osigurava prethodno navedene ciljeve
- roditeljski odgojni stil- koji se veže uz emocionalne prilike putem kojih se realizira odnos roditelj-dijete.

Prije nego što pojedinci postanu roditelji, potrebno je donijeti odluku za rađanje ili apstinenciju od djece. Fertilitetna odluka je racionalna kada se temelji na osobnoj procjeni gubitaka i dobitaka, a iracionalna kada se zasniva na stajalištima koji su preuzeti iz obitelji ili društva (Friedman, 1994 prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Postoje dvije vrste motivacije koje leže iza donošenja takve odluke: autonomna motivacija koja postoji kod pojedinaca koji su motivirani izazovom, interesom ili smisljenošću koju uloga roditelja nosi sa sobom te kontrolirana motivacija koja se zasniva na očekivanjima drugih ljudi (Jungert et al., 2015).

Unatoč tome što se pojam roditeljstva razvio iz koncepta jednake važnosti majke i oca u razvoju i odgoju djeteta, i danas postoje stereotipi vezani uz majčinsku i očinsku ulogu. Uloga majke u tradicionalnom smislu povezana je s bezuvjetnom ljubavi i odgojem djeteta koji zadovoljava društvene standarde, a uloga muškarca je da djetetu služi kao primjer uspjeha. Pritisak koji se primarno vrši na majčinsku ulogu može dovesti do značajnog emocionalnog opterećenja majke, što može negativno utjecati na odnos majke i djeteta (Pernar, 2010).

2.1. Čimbenici koji utječu na roditeljstvo

Kao što je navedeno u radu Tucak Janukovic i Ahmeti (2011) nije jednostavno objasniti zašto ljudi imaju potrebu za potomcima zbog zamršene prirode motivacije koja leži iza roditeljstva, odnosno, pojedinci imaju poteškoća u opisivanju intimnog područja uzroka svoje želje da imaju djecu.

Prethodno su razlučene dvije vrste motivacije koje utječu na odluku dobivanja djece. Međutim, Rabin (1965) kategorizirao je četiri vrste motivacije za roditeljstvo: altruistička motivacija zbog koje pojedinci žele imati djecu kako bi se skrbili o njima te im pružali sigurnost i ljubav; fatalistička motivacija kod koje je primarni cilj reprodukcija; narcistička motivacija za koju se smatra da je dijete dokaz vrijednosti roditelja te instrumentalna motivacija u kojoj se uz pomoć djeteta mogu ostvariti osobni ciljevi roditelja (Rabin, 1965 prema Lacković-Grgin, 2011).

Na temelju brojnih istraživanja, na motivaciju za roditeljstvo utječe više čimbenika: osobne karakteristike poput vrijednosti i stavova, biološki čimbenici, obrazovanje i materijalno stanje te internalizirane norme o reproduktivnom ponašanju usvojene kroz život u obiteljskoj i društvenoj zajednici (Adler, 1997; Friedman i sur., 1994; Kohler i sur., 1999; Schoen i sur, 1997, prema Tucak Janukovic, Ahmeti 2011).

Kao što je prethodno istaknuto, postoje mnogi čimbenici koji utječu na motivaciju i na donošenje odluke o dobivanju djece. Međutim, nakon donošenja te odluke, postoje brojni čimbenici koji utječu na proces prilagodbe roditeljskoj ulozi. Prema novijim istraživanjima dio svakodnevnice svih roditelja su mnogobrojni stresori koji mogu negativno djelovati na odnos roditelj- dijete te na samo roditeljstvo (Crnic i Low, 2002; Deater Deckard, 1998, prema Delale 2011). Sabatelli i Waldron (1995) ističu da na roditeljstvo utječu i subjektivni doživljaj roditeljstva, koji osim stresa, obuhvaća i zadovoljstvo i zahtjevnost roditeljske uloge kao i percepciju roditeljske kompetentnosti.

Osim stresa, koji je neizostavan dio roditeljske uloge, samoprocjena ima velik utjecaj na efikasnost roditeljskog djelovanja. Stresori svakodnevnice značajno utječu na roditeljsku percepciju vlastitog zadovoljstva, zadovoljstva obitelji i zdravlja kao i na predodžbu o vlastitoj sposobnosti i znanju.

Negativna roditeljska samoprocjena, između ostalog, manifestira se kroz emocije nivoze, manjka sigurnosti i tenzije što može loše utjecati na dječji razvoj. Kako bi se isto spriječilo, poželjna je roditeljska samorefleksija koja za cilj ima promišljanje o djetetovim potrebama te preispitivanje vlastitog odgojnog djelovanja (Zloković, Nenadić-Bilan, 2012).

Nadalje, na roditeljstvo utječu i karakteristike roditelja koje obuhvaćaju osobnost i rod, kao i emocionalnu zrelost i psihološko zdravlje. Na razvoj djeteta posredno djeluju obrazovanje roditelja, njihova inteligencija i stavovi. Osim značajki roditelja, na roditeljstvo djeluje financijska sigurnost, međusobni odnosi unutar obitelji te postojanje ili nedostatak emocionalne potpore. Bitan čimbenik koji utječe na roditeljstvo je i temperament djeteta, a razvoj roditelja usmjeren prilagodbi na djetetove razvojne potrebe od iznimne je važnosti za kvalitetu roditeljstva (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Osim promišljanja o vrstama motivacija koje utječu na donošenje odluke o dobivanju djece, kao i o raznim čimbenicima koji djeluju na roditeljstvo, postavlja se pitanje- što utječe na opredjeljenje roditelja za jedan od odgojnih stilova? Analizirajući dostupnu literaturu, način na koji su roditelji odgojeni u velikoj mjeri utječe na njihov budući stil roditeljstva. Pokazalo se da roditelji koji su bili zlostavljani u djetinjstvu često zlostavljaju svoju djecu, na isti način, roditelji koji su u svojoj mladosti osjetili podršku i toplinu od vlastitih roditelja isto pružaju i svojoj djeci (Baumrind 2008, prema Altalib et al., 2013).

Nadalje, Vafaenejad i sur. (2019) proveli su istraživanje o psihološkim faktorima koji utječu na stilove roditeljstva. Rezultati ovog istraživanja ukazali su na to da psihološki čimbenici poput anksioznosti, depresije, perfekcionizma i stresa mogu negativno utjecati na odnos roditelj-dijete. Isto tako, povećana samoučinkovitost te neke osobine ličnosti poput ekstraverzije mogu pridonijeti usvajanju prikladnijih odgojnih metoda. Traume iz djetinjstva se mogu negativno odraziti na komunikaciju, a roditelji sa nesigurnim stilom privrženosti koji potječe iz njihovog djetinjstva mogu imati poteškoća u održavanju odnosa. Konzumacija opijata često rezultira fizičkim nasiljem nad djetetom, a nezadovoljstvo brakom može utjecati i na obiteljsko ozračje.

Nije rijetko da u današnje vrijeme mnogi budući roditelji proučavaju roditeljstvo prije nego što dobiju djecu, no roditeljska se praksa uglavnom temelji na podsvijesti, instinktima, našem odgoju te doživljajima iz prošlosti (Drexler, 2012). Istraživanja također pokazuju kako mogu postojati razlike u odabiru odgojnih roditeljskih stilova od generacije do generacije. Kao što roditelji ponekad mogu odražavati tip odgoja njihovih roditelja, mogu prakticirati suprotnost (Zogby International 2006, prema Altalib et al., 2013). Uzevši to u obzir, autor ističe da bez obzira na djetinjstvo roditelja i druge čimbenike, kompetentni roditelji shvaćaju da su njihova djecu prilika za preispitivanje načina na koji su odgojeni. Imaju izbor ponoviti greške vlastitih roditelja ili pak unaprijediti njihove odgojne metode uz vlastitu djecu (Atalib et al., 2013).

3. STILOVI RODITELJSTVA

Stil roditeljstva je pojam koji obuhvaća različite metode roditeljskog djelovanja, koje za posljedicu imaju dosljedne, uočljive obrasce u razvoju djeteta. Također, roditeljski autoritet je ključan element potreban za istraživanje i bolje razumijevanje stilova roditeljstva, a odnosi se na intenzitet discipline u primjeni svog autoriteta (Givertz, 2021).

Kako bismo pravilno pristupili tematici stilova odgoja, potrebno je istaknuti dvije dimenzije roditeljstva. U jednu dimenziju uključuje se roditeljski nadzor i postavljanje zahtjeva, odnosno stupanj do kojeg roditelji očekuju odgovorno ponašanje svoje djece. Druga dimenzija obuhvaća emocionalnu toplinu i razumijevanje djece od strane roditelja, uključujući ohrabrenje te ljubav i podršku, bez osude i odbacivanja (Raboteg-Šarić, Sakoman, Brajša-Žganec, 2002).

Također, potrebno je razlučiti pojam roditeljskog odgojnog stila i roditeljskog ponašanja. Prema Steinberg i Silk (2002) stil roditeljstva odnosi se na emocionalno ozračje u kontekstu odnosa roditelj-dijete. Nasuprot tome, roditeljsko ponašanje obuhvaća svrhovita nastojanja roditelja da usmjere društveni razvoj djeteta na specifičan način. Razlikovanje stila roditeljstva od roditeljskog djelovanja je važna jer nisu bitni samo postupci roditelja, već i emocionalna pozadina koja ih prati.

Prethodno proučavana tipologija obiteljskih stilova Diane Baumrind uključivala je autoritaran, demokratski i permisivan stil odgoja, te je roditeljska kontrola bila ključan faktor podjele (Baumrind, 1967 prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Godinama kasnije ta tipologija se proširila, Maccoby i Martin prepoznali su dimenziju topline koja se manifestira kroz senzibilitet za potrebe djeteta. Roditeljski nadzor preimenovan je u zahtjevnost, te su prepoznali četiri tipa stilova roditeljstva: autoritarni, autoritativni, permisivni te zanemarujući (Maccoby, Martin, 1983 prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Na temelju visoke ili niske topline i zahtjevnosti razlikujemo: autoritativne roditelje koji pružaju toplinu i zahtjevni su; autoritarne koji su zahtjevni, ali ne pružaju toplinu; permisivne koji daju toplinu, ali nisu zahtjevni te zanemarujući koji ne pružaju toplinu djetetu i nisu zahtjevni (Maccoby, Martin, 1983 prema Hayek et al., 2021).

Tablica 3.1. Prikaz karakteristika odgojnih stilova roditeljstva i njihov utjecaj na djecu
prema (Luketin i sur., 2015)

ODGOJNI STIL	AKTIVNOSTI RODITELJA	POSljedICE NA DJECU
AUTORITATIVNI	-veliki zahtjevi, velika toplina i podrška -roditelj kao savjetnik, ne kontrolor -postavljanje pravila i granica uz obrazloženje djetetu -primarni odgojni ciljevi: djetetova sreća, kreativnost, motivacija, znatiželja	-sloboda u iskazivanju emocija i misli - samopoštovanje -socijalna kompetencija, školska uspješnost i nezavisnost
AUTORITARNI	-veliki zahtjevi, nedovoljno potpore i topline - strog nadzor, postavljanje pravila i zahtjeve bez obrazloženja -kažnjavanje prekršaja, nerijetko i fizički -primarni odgojni ciljevi: učenje samokontrole i poslušnost	-povučenost, bojažljivost, razdražljivost -manjak spontanosti -promjene raspoloženja, neveselost
PERMISIVNI	-malo zahtjeva, velika potpora i toplina -slaba kontrola -zadovoljavanje svih djetetovih želja	-nesigurnost kod male djece -impulzivno, agresivno ponašanje djeteta
INDIFERENTNI	-malo zahtjeva, nedostatak potpore i topline -slaba kontrola -emocionalno odbacivanje djece - nemar roditelja	-otpor djeteta -manjak socijalnih kompetencija -manjak socijalne kompetencije, neuspjeh u školi -oblici neprihvatljivog. ponašanja

Iz tablice su vidljivi neki aspekti djetetovog života na koje mogu utjecati stilovi roditeljstva kao što su socijalna kompetencija, samopoštovanje, samopouzdanje, akademska uspješnost, raspoloženje. Cherry (2022) ističe i utjecaje na područja dječjeg života koja uključuju sadašnjost i budućnost, poput mentalnog zdravlja i odnosa u zreloj dobi.

3.1. Autoritativni stil roditeljstva

Uzevši u obzir prethodno spomenute dimenzije roditeljske topline i zahtjevnosti, autoritativan stil roditeljstva karakterističan je po granicama koje roditelji postavljaju djetetu, uz nadzor, visoke zahtjeve, ali uz veliku količinu topline i podrške. Ovaj stil roditeljskog odgoja još se naziva i demokratski stil te za primarne odgojne ciljeve postavlja samostalnost, kreativnost, motivaciju te znatiželju djeteta (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Kao što je navedeno u radu Raboteg-Šarić, Sakoman i Brajša-Žganec (2002) autoritativan stil roditeljstva usko je povezan s pozitivnim psihosocijalnim razvojem adolescenata. Zahtjevnost autoritativnih roditelja manifestira se kroz asertivnost te kooperativnost pomoću kojih roditelji pružaju podršku djeci da otkrivaju vlastita mišljenja (Febiyanti, Rachmawati, 2021). Odnos roditelj-dijete ovog odgojnog stila temelji se na prihvaćanju, a roditelj preuzima ulogu savjetnika. Djeca koja su odgajana u takvom ozračju mogu se ponekad doimati manje poslušno, zbog toga što imaju slobodu izraziti vlastite emocije i mišljenje (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Autoritativan roditeljski stil dosljedno se povezuje s pozitivnim razvojnim ishodima u mladosti, kao što su optimizam, razvoj otpornosti, društvenih kompetencija, samopouzdanja, samopoštovanja te akademska postignuća (Baumrind 1991; Lamborn et al. 1991; Steinberg et al. 1994 svi prema Kuppens, Ceulemans, 2019).

3.2. Permisivni stil roditeljstva

S druge strane, popustljiv odgojni stil roditeljstva karakterističan je po malim zahtjevima i kontroli, no velikoj količini topline i podrške. Zbog velike slobode koju djeca imaju od rane dobi, postoji šansa da će razviti agresivno ili impulzivno ponašanje te će se osjećati nesigurno (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Nadalje, ističe se manjak autoriteta i kontrole popustljivih roditelja nad svojom djecom. Samim time, ne uče svoju djecu kako regulirati vlastito ponašanje riskirajući pritom razvoj pasivnog karaktera. Kao posljedica toga, djeca permisivnih roditelja postaju ovisni o njima i nisu društveno odgovorni (Alizadeh et al., 2011). Uzevši u obzir da postavljanje jasnih granica i pravila iziskuje određen napor, a popustljiv odgojni stil karakterizira manjak istih, može se zaključiti da taj stil roditeljstva uključuje djelomično pasivan otpor roditelja prema djetetu (Pintar, 2018).

3.3. Autoritarni stil roditeljstva

Poznat i kao autokratski, kruti stil roditeljstva prepoznatljiv je po velikim zahtjevima i nadzorom djeteta koji nisu popraćeni sa dostatnom količinom topline i podrške. Primarni ciljevi ovog odgojnog stila su podučavanje djeteta samoregulaciji te da budu poslušni (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Nadalje, roditelji koji prakticiraju ovaj stil odgoja često su hladni, odlučuju umjesto svoje djece te ih kritiziraju, što za rezultat daje pojavu anksioznosti i manjak samopouzdanja (Berk, 2015). Također, komunikacija roditelj-dijete svodi se na minimum s monolozima roditelja koji sadrže pregršt kritika i pravila, a manjak argumenata. Roditelji ovog odgojnog stila prakticiraju pretjeranu strogoću koja se zasniva na potpunoj poslušnosti, a nerijetko i fizički kažnjavaju svoju djecu (Zrilić, 2005). Za razliku od autoritativnog roditeljstva, kod kojeg roditelj preuzima ulogu savjetnika, prema Čudina-Obradović i Obradović (2006) autoritarni roditelji preuzimaju ulogu autoriteta kojima je primarni zadatak odrediti granice, zahtjeve te pravila koja se ne objašnjavaju. U skladu s tim, djeca koja odrastaju u takvoj okolini, mogu postati podložni promjenama raspoloženja, razdražljivosti te povučenosti.

3.4. Indiferentni stil roditeljstva

Naposlijetku, odgojni stil koji obuhvaća nisku razinu dimenzija topline i zahtjevnosti karakterističan je po roditeljima koji svojoj djeci pridaju malo pažnje, podrške i ograničenja (Vasta, Hait, Miller, 1998). Ovaj odgojni stil još je poznat kao zanemarujući i zapuštajući zbog roditelja koji ne ulažu dovoljno napora i vremena u brigu za vlastitu djecu. Posljedice takvog ponašanja uključuju djecu koja imaju neprijateljske osjećaje prema roditeljima, pružaju otpor, neuspješna su u školi te imaju manjak socijalnih kompetencija. Također, manjak nadzora i brige često dovodi do razvoja raznih oblika neprihvatljivog ponašanja djece (Martin i Colbert, 1997, prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Samim time, djeca koja su odgajana od strane indiferentnih roditelja mogu imati nepovoljne ishode poput antisocijalnog ponašanja i delikvencije, anksioznosti ili depresije, nedostatka samopouzdanja, društvene odgovornosti, manjka samoregulacije (Baumrind 1991; Hovee et al. 2008; Lamborn et al. 1991; Steinberg et al. 1994 svi prema Kuppens, Ceulemans, 2019).

4. ALTERNATIVNI STILOVI RODITELJSTVA

Maccoby i Martin prepoznali su četiri tipa stilova roditeljstva: autoritativni, autoritarni, permisivni i indiferentni. Međutim, u novijem vremenu počeo se koristiti novi naziv za roditelje koji su prezaštitnički nastrojeni prema svojoj djeci (Granić, 2020). Sve češće se koristi i naziv helikopter roditeljstvo za roditeljstvo koje preuzima karakteristike autoritarnog i autoritativnog odgojnog stila (Brnada, 2021). Također, stil koji najviše sličić autoritativnom odgojnom stilu naziva se svjetionik roditeljstvo (Ginsburg et al., 2015).

4.1. Prezaštitnički stil roditeljstva

Za roditelje koji prakticiraju prezaštitnički stil roditeljstva karakteristično je spajanje elemenata iz različitih odgojnih stilova. Kod ovog odgojnog stila roditeljstva ograničava se djetetova autonomija i sloboda što može rezultirati osjećajem frustracije i bunta. Prezaštitnički roditelji često su motivirani strahom i željom da se zaštite njihova djeca, no pretjerana briga može negativno utjecati na djetetov emocionalni razvoj, što dovodi do problema u suočavanju s izazovima tijekom života (Granić, 2020). Milojević i sur. (2007) navode primjer u kojem takvi roditelji imaju tendenciju umanjivanja sposobnosti svoje djece da vode brigu o sebi. Samim time kada roditelj ima manjak pouzdanja prema djetetu i dijete ima manjak samopouzdanja u vlastite sposobnosti. Također, zbog toga što roditelji ne dozvoljavaju svojoj djeci da budu sposobni i samostalni, mogu imati problema s brojnim izazovima s kojima se mogu susresti tijekom života.

4.2. Helikopter roditeljstvo

Karakteristike helikopter roditelja uključuju pretjeranu zaštitničku nastrojenost te donošenje odluka umjesto svoje djece. Naziv dolazi od opisa roditelja koji „oblijeću“ oko djeteta promatrajući svaki korak, a da ih pritom ne uče vještinama potrebnima za razvoj njihove autonomije (Srivastav, Lal Mathur, 2021). Prema Brnada (2021) helikopter roditelji imaju karakteristike autoritarnih i autoritativnih stilova, pružaju djetetu podršku uz visoki nadzor. Nametljivost roditelja se može uočiti u domenama uspjeha, dobrobiti i obrazovanja djeteta. Kako bi zaštitili dijete od neuspjeha i prepreka na putu odrastanja, helikopter roditelji preuzimaju razne zadatke na sebe te pritom ugrožavaju djetetovu samostalnost. Ovaj stil roditeljstva ostavlja brojne

negativne posljedice na razvoj djeteta uključujući: anksioznost, loše vještine suočavanja i komunikacijske vještine te niska samoeфикаsnost (Segrin i sur., 2013; Srivastav i Lal Mathur, 2020, prema Brnada, 2021).

4.3. Svjetionik roditeljstvo

S druge strane, svjetionik roditeljstvo je naziv za odgojni stil u kojem su roditelji dosljedni i sigurni poput svjetionika. Primarni cilj ovog tipa roditelja je usmjeravati djecu na njihovom putu odrastanja. Ovaj stil roditeljstva najbliži je autoritativnom odgojnom stilu. Ističe se važnost ravnoteže između pružanja topline svom djetetu i postavljanja granica, a primarni cilj ovog stila roditeljstva je emocionalna dobrobit djeteta. Također, svjetionik roditelji su osjetljivi na potrebe vlastitog djeteta i fleksibilni na promjenjive okolnosti koje mogu utjecati na njihovu roditeljsku praksu. Za razliku od helikopter roditelja, ovaj stil roditeljstva dopušta djeci da čine pogreške i da uče na njima. Osim postavljanja granica u odnosu roditelj-dijete, ističe se važnost djetetovih osobnih granica koje se moraju testirati i širiti tijekom razvoja, uz nadzor roditelja

4.4. Stilovi roditeljstva u konfliktu

Prethodno su navedene karakteristike različitih odgojnih stilova i razlozi zbog kojih se roditelji mogu opredijeliti za iste, no nije uvijek slučaj da oba roditelja prakticiraju isti odgojni stil. Prema Drexler (2012) nesklad mišljenja oko toga koji je optimalan način odgoja djece nije rijedak među parovima. Stilovi roditeljstva mogu se kombinirati kako bi se stvorila jedinstvena mješavina u svakoj obitelji. Na primjer, majka može prakticirati autoritativan stil, dok otac preferira permissivni pristup. Često, ovakvi slučajevi šalju djeci miješane signale (Cherry, 2022). Osobine ličnosti i osobna uvjerenja mogu biti skladna u romantičnom odnosu dvaju osoba, no uloga roditeljstva ponekad otkrije razlike istih u vezi stilova roditeljstva. Takav nesklad mišljenja i prakse odgoja može uzrokovati osjećaj frustracije te zbunjenosti kod djece. Kod ovakvih situacija autorica ističe važnost komunikacije o odgojnim ciljevima i metodama. Posebno je važno razumijevanje koje roditelji moraju imati jedno za drugo, postavljanje granica, prilagodljivost te dobrobit djeteta koja mora biti iznad svega (Drexler, 2012).

5. UTJECAJ STILOVA RODITELJSTVA NA RAZVOJ DJECE

Čudina-Obradović i Obradović (2006) ističu kako obiteljski utjecaj na dijete zaista nije jednostavno istražiti jer u taj termin spada roditeljsko djelovanje i okolina koju sami stvore za razvoj djeteta. Istaknuta je povezanost okoline i naslijeđa koja se manifestira kroz osobine koje djeca dobiju od svojih roditelja putem gena i okoline u kojoj se dijete razvija, koju roditelji dijelom stvaraju, a dijelom je ovisna o njihovim genima.

Interakcija okoline i naslijeđa uočljiva je na primjeru braće i sestara koji se znatno razlikuju jedni od drugih iako su roditeljski postupci bili približno isti za sve. Razlog tome je taj što redosljed rođenja ili temperament djece može izvući različite reakcije roditelja, stvarajući pritom mikrookoline unutar obitelji zbog kojih se i stvaraju razlike među braćom i sestrama (Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Iako brojni čimbenici, poput kulture, posla i socijalne mreže utječu i oblikuju djetetovo ponašanje, činjenica je da stilovi roditeljstva imaju značajan utjecaj na djetetov razvoj. Taj utjecaj očituje se kroz obilježja odgojnog stila roditelja koja su vidljiva u djetetovom ponašanju tijekom cijelog života (Sanvictores, Mendez, 2022).

Nadalje, zanimljiv je rezultat istraživanja koji ukazuje na to da često očevi imaju veći utjecaj na djevojčice, a majke na dječake. Druga istraživanja ukazuju na to da stilovi roditeljstva i ponašanje roditelja imaju značajniji utjecaj na razvoj djece od same strukture obitelji, koja može biti nepotpuna ili cjelovita (McFarlane, 1995, prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Prethodno su navedene razlike između roditeljskih stilova, kao i osnovni utjecaj koji svaki stil ima na dijete. Prema Power (2013) autoritativan stil roditeljstva utječe na razvoj kompetentne i uspješne djece. Permisivno roditeljstvo često rezultira djecom koja imaju poteškoća sa samoregulacijom, autoritetom i nerijetko imaju niska akademska postignuća. Indiferentni stil roditeljstva utječe na razvoj djece bez samokontrole te niskog samopoštovanja. S druge strane, autoritarni odgojni stil često rezultira djecom koja su poslušna, ali su manje kompetentna u domenama društvenih vještina i samopoštovanja.

Na temelju toga, izdvajaju se tri bitne domene na koje stilovi roditeljstva mogu imati razarajući ili poticajan utjecaj: emocionalni, socijalni razvoj te razvoj ličnosti djece.

5.1. Utjecaj stilova roditeljstva na emocionalni razvoj djece

Prema definiciji, emocije još nazivamo i unutarnjim reakcijama, a označavaju osjećaje koje dijelimo na pozitivne i negativne. S druge strane, afekti označavaju vanjsku manifestaciju emocija. U djetinjstvu, afekti vjerodostojno izražavaju emocije (Malatesta i sur. 1989, prema Vasta i sur. 1998), a s vremenom djeca usvajaju društvene norme u vezi emocija te afekti ne moraju nužno odgovarati stvarnim emocijama djeteta (Saarni, 1989, prema Vasta i sur. 1998).

Prema Rosenberg (1999) zbog toga razlikujemo ljude po emocionalnim osobinama, odnosno, sklonostima izražavanju pozitivnih ili negativnih emocija. Neke emocionalne osobine su pod utjecajem gena, a neke pod odnosom roditelj-dijete od vrlo rane dobi (Rosenberg, 1999., prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Privrženost se može opisati kao prvi odnos u relaciji roditelj-dijete iz kojeg dijete dobiva osjećaje kao što su sigurnost, povjerenje te ljubav. Ovisno o karakteristikama roditelja, dijete može razviti privrženost koja je izbjegavajuća, sigurna, ambivalentna ili dezorganizirana. Roditelji koji su dosljedni pomažu u razvoju sigurne privrženosti kod djece, dok nedosljedni roditelji stvaraju izbjegavajuću privrženost kod djece. Ambivalentan tip privrženosti uočljiv je kod djece koja sumnjaju u pouzdanost i brigu roditelja, a djeca koja često mijenjaju svoje ponašanje prema skrbniku prikazuju dezorganiziran tip privrženosti koji može biti rezultat zlostavljanja djeteta (Čudina-Obradović i Obradović, 2006). Iz prethodnog se može zaključiti da „odnos koji su roditelji ostvarili s djetetom u prvoj godini života ostavlja trajni pečat osjećajnog ili ravnodušnog bića, sposobnog da doživi i radost i tugu ili sklonijeg tuzi i strahu“ (Čudina-Obradović i Obradović, 2006: 331). Samim time, osobine roditelja imaju utjecaj na djetetov emocionalan razvoj, a brojna istraživanja ukazuju na to da stilovi roditeljstva također znatno utječu na isti.

Autoritarni stil roditeljstva može utjecati na razvoj veće količine agresije kod djece koja mogu biti i sramežljiva te slabih društvenih kompetencija. Manjak uputa i objašnjenja od autoritarnih roditelja rezultira slabom kontrolom kulminirane agresije te poteškoćama s reguliranjem drugih emocija (Masud et al. 2019). Autoritativan stil roditeljstva njeguje blizak odnos s djecom te

rezultira najzdravijim ishodima za djecu, kao što su mogu upravljanje negativnim emocijama, što dovodi do boljih društvenih rezultata i emocionalnog zdravlja (Morris et al. 2007, prema Sanvictores, Mendez, 2022). Nadalje, djeca permisivnih roditelja mogu biti impulzivna te mogu imati poteškoća sa samoregulacijom osjećaja (Leeman et al., 2014). Naposljetku, zanemarujući roditelji mogu utjecati na razvoj djece koji imaju problema s kontroliranjem vlastitih emocija uz manje učinkovite vještine suočavanja (Kuppens, Ceulemans, 2019).

5.2. Utjecaj stilova roditeljstva na socijalni razvoj djece

Prema Vasta i sur. (1998) socijalni razvoj djece različit je od socijalnih interakcija u kasnijim godinama zbog toga što djeca imaju manje socijalnih odnosa te su oni značajniji na duže staze. Upravo iz tog razloga Čudina-Obradović i Obradović (2006) navode obitelj kao ključan faktor u pripremi djeteta za buduće produktivne i zrele odnose. U okviru socijalnog razvoja djeteta autori dijele pojam socijalne kompetencije od socijalne prilagodbe. Socijalna kompetencija uključuje one osobine koje opisuju odnose djeteta s vršnjacima poput komunikacijskih vještina, odsutnosti agresivnosti, vještina rješavanja sukoba te prihvaćanje društvenih pravila. S druge strane, socijalna prilagodba obuhvaća vještine poput samostalnosti, odsutnosti emocionalnih problema i neprihvatljivog ponašanja te emocionalne regulacije.

Zbog toga što je obitelj poveznica između djeteta i društvene okoline, logičan je zaključak da stilovi roditeljstva značajno utječu na socijalni razvoj djece. Bornstein i Bornstein (2014) navode kako autoritativni stil roditeljstva najčešće rezultira višim društvenim kompetencijama kod djece. Autoritarni i permisivni stil roditeljstva nije povezan s pozitivnim ishodima socijalnog razvoja djece. Previše kontrole zahtjevnih autoritarnih roditelja može umanjiti dječje mogućnosti da samostalno donose odluke. Autori također ističu kako djeci permisivnih roditelja može nedostajati vodstvo potrebno za razvoj odgovarajućih morala i ciljeva.

5.3. Utjecaj stilova roditeljstva na razvoj ličnosti djece

Prema definiciji „ličnost se odnosi na one značajke osobe koje objašnjavaju dosljedne obrasce osjećaja, razmišljanja i ponašanja“ (Pervin, Cervone, John, 2008:34). Ličnost je sastavljena od biološke osnove, iskustava djeteta tijekom odrastanja i odraz je odgoja. Na razvoj djetetove ličnosti

roditelji mogu djelovati svojim ponašanjem, nagrađivanjem određenih ponašanja te mogu predstavljati modele za identifikaciju (Pervin, Cervone, John, 2008). Iako je ličnost determinirana genima, okolinski čimbenici značajno utječu na razvoj iste. Tome u prilog ide tvrdnja „kada ne bismo odrastali u društvu s drugim ljudima, čak ne bismo ni bili “osobe“ na način na koji se taj termin obično shvaća“ (Pervin, Cervone, John, 2008:43).

U skladu s tim, stilovi roditeljstva imaju velik utjecaj na razvoj ličnosti djece. Prema Kelloway (2021) djeca autoritarnih roditelja obično poštuju pravila te zbog toga što se često ne cijene njihova mišljenja imaju veći rizik od razvoja problema sa samopoštovanjem. Mogu razviti sklonost agresivnom ponašanju i laganju. Zbog toga što djeca autoritativnih roditelja imaju slobodu izražavanja mišljenja, često su uspješnija, sretnija i odgovornija u donošenju odluka tijekom života. Autorica naglašava da djeca permisivnih roditelja često imaju poteškoća s učenjem i niskim samopouzdanjem. Jednake poteškoće mogu imati i djeca indiferentnih roditelja, no često prikazuju i probleme u ponašanju.

6. DIMENZIJE RODITELJSTVA

Na početku rada prikazane su dvije temeljne dimenzije roditeljstva koje uključuju emocionalnu toplinu te roditeljski nadzor, odnosno zahtjevnost, koje su od najvećeg značaja za rane stadije djetetovog razvoja. Međutim, prema Weiss i Schwarz (1996) dimenzija koja je od posebne važnosti u adolescenciji naziva se roditeljska potpora autonomiji ili uravnoteženost moći. Ova dimenzija posebno je značajna u adolescenciji zbog toga što tada djeca počinju ostvarivati svoj neovisan identitet. Roditeljska zadaća uključuje poticanje svog djeteta na samostalnost i autonomiju u donošenju odluka (Weiss, Schwarz, 1996. prema Čudina-Obradović i Obradović, 2006).

Prema Čudina-Obradović i Obradović (2006) doživljaj roditeljstva je jako bitan aspekt roditeljstva koji obuhvaća roditeljsko zadovoljstvo, stres, zahtjeve roditeljske uloge te subjektivnu roditeljsku kompetenciju. Što se tiče roditeljskog zadovoljstva, ono podrazumijeva zadovoljstvo u kontekstu uspješnosti kao roditelja, odnosa roditelj-dijete, potpore bračnog partnera i slično. Nadalje, stres i zahtjevi obuhvaćaju širok spektar pritisaka društvenih i osobnih očekivanja od roditeljske uloge. Velik utjecaj na roditeljsko djelovanje ima subjektivna roditeljska kompetencija, koja predstavlja osjećaj uspješnosti i sposobnosti roditelja u svojoj ulozi.

6.1 Odgoj i ciljevi odgoja

Postoji više definicija odgoja, no prema Hrvatskoj enciklopediji to je „proces izgrađivanja, razvijanja i oblikovanja čovjeka u njegovim ljudskim odlikama (...) stjecanje potrebnih znanja, umijeća i navika, razvijanje intelektualnih snaga i sposobnosti, izgradnju karakternih crta i svih pozitivnih odlika ljudske osobnosti“. Odgoj obuhvaća različite odgojne ciljeve, koji prema Čudina-Obradović i Obradović (2006) jesu ciljevi roditelja koje žele ostvariti u kontekstu razvoja vlastite djece. Neki od tih ciljeva mogu biti ekonomsko osamostaljenje djece, zdravlje i preživljavanje, usvajanje društvenih i moralnih normi. Oni također mogu biti usmjereni na usvajanje određenih vještina poput socijalnih vještina, samostalnosti, akademskoj uspješnosti te društveno prihvatljivo ponašanje. Autori također ističu da je stil roditeljstva izravno određen roditeljskim ciljevima. Uzevši to u obzir, stil roditeljstva je ozračje unutar kojeg dijete može interpretirati određene postupke svojih roditelja.

6.2. Optimalan obiteljski kontekst

Prema istraživanjima, stilovi i postupci odgoja te roditeljstvo imaju znatan utjecaj na razvoj djeteta. Isto tako, djeca mogu utjecati na roditelje svojim temperamentom i prihvaćanjem ili odbacivanjem roditeljskog utjecaja (Čudina-Obradović, Obradović, 2006). Opće je poznato da je obitelj prvi kontekst u kojem se dijete nalazi i razvija. Stoga je od iznimne važnosti da takvo okruženje bude zdravo, kako bi dijete moglo razviti svoj puni potencijal. Prema Wagner Jakab (2008) zdrava obitelj uključuje roditelje koji djetetu pružaju potporu, zdravstvenu zaštitu, pažnju, razumijevanje i pomoć u kriznim trenucima. Bitan faktor je i prilagodljivost članova obitelji različitim ulogama te emocionalna toplina. Prema autorici, jedan od zadataka roditelja je postavljanje pravila i granica uz objašnjenje i dogovor. Naglašava se i važnost komunikacije te životne vrijednosti i prioriteta koji su zajednički za cijelu obitelj.

7. ZAKLJUČAK

Biti roditelj definitivno je jedan od najtežih izazova s kojim se pojedinac može susresti. Temelji se na velikoj količini odgovornosti, a kako bi bilo uspješno, mora se zasnivati na povjerenju, razumijevanju, senzibilitetu za dječje potrebe te toplini koja je od ključne važnosti za optimalan razvoj djetetovih potencijala.

Na temelju visoke ili niske topline i zahtjevnosti razlikujemo: autoritativni, autoritarni, permisivni te indiferentni stil roditeljstva. Istraživanjem raznih karakteristika koje obilježavaju svaki od navedenih odgojnih stilova, autoritativni roditeljski stil optimalan je za razvoj punog potencijala djeteta u domenama emocionalnog, socijalnog razvoja i razvoja ličnosti. Roditelji koji prakticiraju ovaj odgojni stil preuzimaju ulogu savjetnika, postavljaju visoke zahtjeve svojoj djeci, ali uz veliku podršku i toplinu. Također, granice i pravila se postavljaju uz obrazloženje, a za glavne odgojne ciljeve postavljaju djetetovu sreću, motivaciju, razvoj znatiželje i kreativnosti. Zbog toga što djeca imaju slobodu izražavati vlastite misli i emocije, razvijaju samopoštovanje, društvene kompetencije, nezavisni su te postižu akademske uspjehe. Brojna istraživanja ističu autoritativan roditeljski stil s optimalnim razvojnim ishodima poput otpornosti, optimizma te samopouzdanja.

Ipak, neovisno o odgojnom stilu koji roditelj prakticira, najvažnije je djetetu pružiti potrebnu količinu topline, te mu stvoriti okruženje u kojem se osjeća sigurno i podržano. Cilj svakog roditelja treba biti pripremiti svoje dijete za samostalan nastavak života. Roditelj treba biti model društveno prihvatljivih ponašanja, moralnih vrijednosti te ga oružati potrebnim vještinama kako bi postao ogledan primjer odgovornog člana društvene zajednice.

Ipak, unatoč različitim odgojnim stilovima, vrijednostima i karakteristikama svakog roditelja, dobrobit djeteta je pojam koji jednostavno treba biti na prvom mjestu.

8. LITERATURA

1. Alizadeh, S., Abu Talib, M., Abdullah, R., Mansor, M. (2011). Relationship between parenting style and children's behavior problems. *Asian Social Science*, 7 (12). pp. 195-200. ISSN 1911-2017; ESSN: 1911-2025
2. Altalib, H., AbuSulayman, A., & Altalib, O. (2013). Good Parenting: What is it and How do We Begin? In Parent-Child Relations: A Guide to Raising Children (pp. 3–22). *International Institute of Islamic Thought*. <https://doi.org/10.2307/j.ctvkrvqn.6>
3. Berk, L. E. (2015). *Dječja razvojna psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
4. Bornstein, L, Bornstein, M. H. (2014). Parenting Styles and Child Social Development. In: Tremblay RE, Boivin M, Peters RDeV, eds. Tremblay RE, topic ed. *Encyclopedia on Early Childhood Development*. Preuzeto s: <https://www.child-encyclopedia.com/parenting-skills/according-experts/parenting-styles-and-child-social-development>.
5. Brnada, M. (2021). Moderno roditeljstvo-tko su „helikopter roditelji“? Psihološki prostor. Preuzeto s: <https://psiholoski-prostor.org/moderno-roditeljstvo-tko-su-helikopter-roditelji/>
6. Cherry, K. (2022). Why Parenting Styles Matter When Raising Children. *Very Well Mind*. Preuzeto s : <https://www.verywellmind.com/parenting-styles-2795072>
7. Čudina-Obradović, M. i Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.
8. Ćavar, F., Radić, J. (2021). Roditeljstvo-uloga roditelja. Centar za reproduktivno mentalno zdravlje. Preuzeto s: <https://centarzareproduktivnomentalnozdravlje.hr/roditeljstvo-uloga-roditelja/>
9. Delale, E.A. (2011). Povezanost doživljaja roditeljske kompetentnosti i emocionalne izražajnosti s intenzitetom roditeljskog stresa majki. *Psihologijske teme*, 20 (2), 187-212. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/74206>
10. Drexler, P. (2012). When Parents Have Different Styles: Does It Spell Disaster? *Psychology Today*. Preuzeto s: <https://www.psychologytoday.com/intl/blog/our-gender-ourselves/201209/when-parents-have-different-styles-does-it-spell-disaster>
11. Febiyanti, A., & Rachmawati, Y. (2021). Is authoritative parenting the best parenting style?. In 5th International Conference on Early Childhood Education (ICECE 2020) (pp. 94-99). *Atlantis Press*. <https://www.atlantis-press.com/article/125954495.pdf>

12. Ginsburg, K. R., Ginsburg, I., & Ginsburg, T. (2015). *Raising kids to thrive: Balancing love with expectations and protection with trust*. American Academy of Pediatrics.
13. Givertz, M. (2021). Parenting Styles. *Oxford Bibliographies*. Preuzeto s: <https://www.oxfordbibliographies.com/display/document/obo-9780199828340/obo-9780199828340-0289.xml>
14. Granić, M. (2020). Odgojni stilovi roditeljstva- tipovi roditelja i vrste odgoja, Preuzeto s: <https://krenizdravo.dnevnik.hr/zdravlje/simptomi/odgojni-stilovi-roditeljstva-tipovi-roditelja-i-vrste-odgoja>
15. Hayek, J., de Vries, H., Tueni, M., Lahoud, N., Winkens, B., & Schneider, F. (2021). Increased Adherence to the Mediterranean Diet and Higher Efficacy Beliefs Are Associated with Better Academic Achievement: A Longitudinal Study of High School Adolescents in Lebanon. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(13), 6928. MDPI AG. Retrieved from <http://dx.doi.org/10.3390/ijerph18136928>
16. Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje, (2021).Odgoj. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Preuzeto s: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=44727>.
17. Jungert, T., Landry, R., Joussemet, M., Mageau, G., Gingras, I., & Koestner, R. (2015). Autonomous and controlled motivation for parenting: Associations with parent and child outcomes. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 1932-1942.
18. Kuppens, S., & Ceulemans, E. (2019). Parenting styles: A closer look at a well-known concept. *Journal of child and family studies*, 28, 168-181. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10826-018-1242-x>
19. Lacković-Grgin, K. (2011). Doživljaj i praksa roditeljstva u različitim životnim razdobljima. *Društvena istraživanja*, 20(4),1063-1083.
20. Leeman, R. F., Patock-Peckham, J. A., Hoff, R. A., Krishnan-Sarin, S., Steinberg, M. A., Rugle, L. J., & Potenza, M. N. (2014). Perceived parental permissiveness toward gambling and risky behaviors in adolescents. *Journal of behavioral addictions*, 3(2), 115–123. Preuzeto s: <https://doi.org/10.1556/JBA.3.2014.012>
21. Luketin D., Sunko E., Kokorić Tomašević, J. (2015). Roditeljstvo je dvosmjernan odnos: priručnik za bolji odnos s djetetom, Tiskara Šegović d.o.o., Split

22. Masud, H., Ahmad, M. S., Cho, K. W., & Fakhr, Z. (2019). Parenting Styles and Aggression Among Young Adolescents: A Systematic Review of Literature. *Community mental health journal*, 55(6), 1015–1030. <https://doi.org/10.1007/s10597-019-00400-0>
23. Milojević, Z., Bilban, K., Kokelj, V., Kramberger, M., Steiner, T., Kotžuh, B. (2007). Mala knjiga za velike roditelje: Priručnik za odgoj djece. Slovenija: Znanje.
24. Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The Role of the Family Context in the Development of Emotion Regulation. *Social development (Oxford, England)*, 16(2), 361–388. Preuzeto s: <https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2007.00389.x>
25. Obradović, J. i Čudina-Obradović, M. (2003). Potpora roditeljstvu: izazovi i mogućnosti. *Revija za socijalnu politiku*, 10 (1), 45-68. <https://doi.org/10.3935/rsp.v10i1.139>
26. Pernar, M. (2010). Roditeljstvo. *Medicina Fluminensis*, 46 (3), 255-260. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/59248>
27. Pervin, L. A., Cervone, D., John O.P. (2008). Psihologija ličnosti : teorije i istraživanja. Zagreb: Školska knjiga.
28. Pintar, Ž. (2018). Roditeljstvo u otporu. *Školski vjesnik*, 67 (2), 287-298. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/216733>
29. Power, T. G. (2013). Parenting Dimensions and Styles: A Brief History and Recommendations for Future Research. *Childhood Obesity*. Preuzeto s: <http://doi.org/10.1089/chi.2013.0034>
30. Raboteg-Šarić, Z., Sakoman, S., Brajša-Žganec, A. (2002). Stilovi roditeljskoga odgoja, slobodno vrijeme i rizično ponašanje mladih. *Društvena istraživanja*, 11 (2-3 (58-59)), 239-263. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/19687>
31. Sabatelli, R. M., & Waldron, R. J. (1995). Measurement Issues in the Assessment of the Experiences of Parenthood. *Journal of Marriage and Family*, 57(4), 969–980. <https://doi.org/10.2307/353416>
32. Sanvictores T, Mendez M. D. (2022). Types of Parenting Styles and Effects On Children. In: *StatPearls Publishing*. Preuzeto s: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK568743/>
33. Srivastav, D., & Lal Mathur, M. N. (2021). Helicopter Parenting and Adolescent Development: From the Perspective of Mental Health. *IntechOpen*. doi: 10.5772/intechopen.93155

34. Steinberg, L. i Silk, J. (2002). Parenting adolescents. U: Bornstein, M. (ur.), Handbook of parenting: Volume 1. Children and parenting (2nd ed.). Mahwah, NJ: Erlbaum, str. 103-133.
35. Tucak Junaković, I., Ahmeti, I. (2012). Motivacija za roditeljstvo i briga za mlađe naraštaje u mladim i sredovječnim roditelja. *Društvena istraživanja*, 21(2), 363-382.
36. Vafaenejad Z., Elyasi F., Moosazadeh M., Shahhosseini Z.(2019). Psychological factors contributing to parenting styles: A systematic review <https://doi.org/10.12688/f1000research.14978.2>
37. Vasta, R., Hait, M. M. i Miller S. A. (1998). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
38. Wagner Jakab, A. (2008). Obitelj - sustav dinamičnih odnosa u interakciji. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 44 (2), 119-128. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/30728>
39. Zloković, J. i Nenadić - Bilan, D. (2012). Neke odrednice zadovoljstva u obnašanju roditeljske uloge u odnosu na odabir odgojnih postupaka. *Školski vjesnik*, 61 (1.-2.), 191-211. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/81031>
40. Zrilić, S. (2005). Autoritarni odgojni stil roditelja kao prediktor školskog neuspjeha. *Pedagogijska istraživanja*, 2 (1), 125-137. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/139348>

9. SAŽETAK

Širok pojam roditeljstva možemo promatrati kao skup pojava podijeljenih u četiri kategorije: doživljaj roditeljstva, roditeljska briga, roditeljski postupci te roditeljski odgojni stil. Postoje različite vrste motivacije koje stoje iza odluke za roditeljstvo. Neki pojedinci žele imati djecu kako bi se skrbili o njima te im pružali sigurnost i ljubav, dok je drugima primarni cilj reprodukcija. Također, neki roditelji dijete smatraju dokazom vlastite vrijednosti roditelja, a ostali pomoću djeteta pokušavaju ostvariti osobne ciljeve. Na roditeljsku ulogu utječu subjektivni doživljaj roditeljstva, stres i percepcija roditeljske kompetentnosti. Također, na roditeljstvo utječu i karakteristike roditelja, njihova osobnost, rod i emocionalna zrelost. Značajke roditelja poput inteligencije, stavova, obrazovanje i financijska sigurnost izravno utječu na razvoj djeteta.

Na temelju visoke ili niske topline i zahtjevnosti razlikujemo četiri stila roditeljstva. Autoritativan stil roditeljstva koji je karakterističan po visokim zahtjevima i velikoj količini topline i podrške. Autoritaran stil prepoznatljiv je po velikim zahtjevima i nadzorom i niskom toplinom, indiferentni stil karakterizira niska razina topline i zahtjevnosti. Naposljetku, permisivan stil obuhvaća veliku razinu topline i niskoj razini zahtjeva.

Što se tiče utjecaja stilova roditeljstva na emocionalan razvoj djece, autoritarni stil roditeljstva može rezultirati razvojem veće količine agresije kod djece koja mogu biti i sramežljiva te slabih društvenih kompetencija. Autoritativan stil roditeljstva rezultira najzdravijim ishodima za djecu, dok djeca permisivnih roditelja mogu biti impulzivna te mogu imati poteškoća sa samoregulacijom. Naposljetku, zanemarujući roditelji mogu utjecati na razvoj djece koji imaju problema s kontroliranjem vlastitih emocija. Kao i kod emocionalnog razvoja, autoritativni stil roditeljstva najčešće rezultira višim društvenim kompetencijama kod djece. Što se tiče razvoja ličnosti, iako je ličnost determinirana genima, okolinski čimbenici značajno utječu na razvoj iste. Ponovno, djeca autoritativnih roditelja imaju najbolje razvojne ishode te često su uspješnija, sretnija i odgovornija u donošenju odluka tijekom života.

Ciljevi odgoja različiti su kod svakog roditelja, a neki od njih uključuju ekonomsko osamostaljenje djece, zdravlje i preživljavanje, ali mogu i biti usmjereni na usvajanje određenih vještina. Optimalan obiteljski kontekst je od iznimne važnosti za razvoj djeteta, a uključuje pružanje potpore, zdravstvenu zaštitu, pažnju i razumijevanje. Bitan faktor je i emocionalna toplina te se naglašava važnost komunikacije i životne vrijednosti i prioriteta koji bi trebali biti zajednički za cijelu obitelj.

Ključne riječi: roditeljstvo, stilovi roditeljstva, razvoj djeteta, obitelj

10. ABSTRACT

The broad concept of parenting can be viewed as a set of phenomena divided into four categories: experience of parenting, parental care, parental actions and parenting style. There are different types of motivations behind the decision to become parents. Some individuals want to have children in order to take care of them and provide them with security and love, while their primary goal is reproduction. Also, some parents consider the child as proof of their own worth, while others try to achieve personal goals with the help of the child. The parental role is influenced by the subjective experience of parenting, stress and the perception of parental competence. Also, parenting is influenced by the characteristics of the parents, their personality and gender and emotional maturity. Parental characteristics such as intelligence, attitudes, education and financial security directly affect the child's development.

Based on high or low responsiveness and demandingness, we distinguish four parenting styles. An authoritative parenting style that is characterized by high demands and high responsiveness and support. The authoritarian style is recognizable by high demands and supervision and low responsiveness, the indifferent style is characterized by a low level of responsiveness and demandingness. After all, permission still encompasses a high level of responsiveness and a low level of demand.

Regarding the impact of parenting styles on the emotional development of children, an authoritarian parenting style can result in the development of a greater amount of aggression in children who may be shy and have poor social competence. An authoritative parenting style results in the healthiest outcomes for children, while children of permissive parents can be impulsive and have problems with self-regulation. Finally, neglectful parents can affect the development of children who have trouble controlling their own emotions. As with emotional development, an authoritative parenting style most often results in higher social competence in children. As for personality development, although personality is determined by genes, surrounding factors significantly influence its development. Again, children of authoritative parents have the best developmental outcomes and are often more successful, happier and more responsible in making decisions throughout life.

The goals of upbringing are different for every parent, and some of them include the economic independence of children, health and survival, but they can also be aimed at acquiring certain skills. An optimal family context is extremely important for a child's development, and includes support, health care, attention and understanding. Emotional warmth is also an important factor, and the importance of communication and life values and priorities that should be shared by the whole family are emphasized.

Key words: parenting, parenting styles, child development, family

Obrazac A.Č.

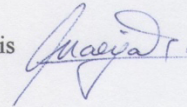
SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja MARIJA PETRIČEVIĆ, kao pristupnik/pristupnica za stjecanje zvanja sveučilišnog/e prvostupnika/ce ENGLJSKOG JEZIKA I KNJIŽ., PEDAGOGIJ izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mogega vlastitoga rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 14.9.2023.

Potpis

Izjava o pohrani završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (podcrtajte odgovarajuće) u Digitalni repozitorij Filozofskog fakulteta u Splitu

Student/ica: MARIJA PETRIČEVIĆ
Naslov rada: PSIHOLOGIJA STILOVA RODITEJSTVA
Znanstveno područje: DRUŠTVENE ZNANOSTI
Znanstveno polje: PEDAGOGIJA
Vrsta rada: ZAVRŠNI RAD

Mentor/ica rada:

prof. dr. sc. GORAN KARDUM

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Komentor/ica rada:

(ime i prezime, akad. stupanj i zvanje)

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

prof. dr. sc. GORAN KARDUM

izr. prof. dr. sc. MORANA KOLUĐEVIĆ

doc. dr. sc. KAJA KALEBIĆ JAKUPEVIĆ

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada (zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada. Slažem se da taj rad, koji će biti trajno pohranjen u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15, 131/17), bude:

a) rad u otvorenom pristupu

b) široj javnosti, ali nakon proteka 6 / 12 / 24 mjeseci (zaokružite odgovarajući broj mjeseci).

(zaokružite odgovarajuće)

Split, 14. 9. 2023.

Potpis studenta/studentice: